

BỘ QUỐC PHÒNG
HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ

NGUYỄN TIẾN CHUNG

**NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG CHÍNH TRỊ CỦA LỰC LƯỢNG
DÂN QUÂN TỰ VỆ QUÂN KHU I GIAI ĐOẠN HIỆN NAY**

Chuyên ngành: Xây dựng Đảng và chính quyền nhà nước

Mã số: 62.31.02.03

LUẬN ÁN TIẾN SĨ CHÍNH TRỊ HỌC

Người hướng dẫn khoa học:

1. PGS. TS Phạm gia Cư
2. PGS. TS Nguyễn Phương Đông

HÀ NỘI - 2013

BỘ QUỐC PHÒNG
HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ

NGUYỄN TIẾN CHUNG

**NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG CHÍNH TRỊ CỦA LỰC LƯỢNG
DÂN QUÂN TỰ VỆ QUÂN KHU I GIAI ĐOẠN HIỆN NAY**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ CHÍNH TRỊ HỌC

HÀ NỘI - 2013

Lời cam đoan

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu, kết quả nêu trong luận án là trung thực, có nguồn gốc xuất xứ rõ ràng.

TÁC GIẢ LUẬN ÁN

Nguyễn Tiến Chung

MỤC LỤC

Trang

TRANG PHỤ BÌA	
LỜI CAM ĐOAN	
MỤC LỤC	
DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT	
MỞ ĐẦU	4
TỔNG QUAN VẤN ĐỀ NGHIÊN CỨU	8
Chương 1 NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG CHÍNH TRỊ CỦA LỰC LƯỢNG DÂN QUÂN TỰ VỆ QUÂN KHU 1	27
1.1. Dân quân tự vệ, chất lượng chính trị của lực lượng dân quân tự vệ Quân khu 1	27
1.2. Quan niệm, tiêu chí và những vấn đề có tính nguyên tắc nâng cao chất lượng chính trị của lực lượng dân quân tự vệ Quân khu 1	43
Chương 2 THỰC TRẠNG, NGUYÊN NHÂN VÀ KINH NGHIỆM NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG CHÍNH TRỊ CỦA LỰC LƯỢNG DÂN QUÂN TỰ VỆ QUÂN KHU 1	69
2.1. Thực trạng nâng cao chất lượng chính trị của lực lượng dân quân tự vệ Quân khu 1	69
2.2. Nguyên nhân và kinh nghiệm nâng cao chất lượng chính trị của lực lượng dân quân tự vệ Quân khu 1	85
Chương 3 YÊU CẦU VÀ GIẢI PHÁP CƠ BẢN NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG CHÍNH TRỊ CỦA LỰC LƯỢNG DÂN QUÂN TỰ VỆ QUÂN KHU 1 GIAI ĐOẠN HIỆN NAY	101
3.1. Những yếu tố tác động và yêu cầu nâng cao chất lượng chính trị của lực lượng dân quân tự vệ Quân khu 1 giai đoạn hiện nay	101
3.2. Những giải pháp cơ bản nâng cao chất lượng chính trị của lực lượng dân quân tự vệ Quân khu 1 giai đoạn hiện nay	121
KẾT LUẬN	152
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH KHOA HỌC CỦA TÁC GIẢ ĐÃ ĐƯỢC CÔNG BỐ LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI LUẬN ÁN	156
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	157
PHỤ LỤC	171

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

Số TT	Chữ viết đầy đủ	Chữ viết tắt
01	Chủ nghĩa xã hội	CNXH
02	Công tác đảng, công tác chính trị	CTĐ,CTCT
03	Công nghiệp hoá, hiện đại hoá	CNH,HĐH
04	Dân quân tự vệ	DQTV
05	Quân đội nhân dân	QĐND
06	Xã hội chủ nghĩa	XHCN
07	Quân sự, quốc phòng	QS,QP
08	Nhà xuất bản	Nxb
09	Chính trị quốc gia	CTQG
10	Giáo dục quốc phòng	GDQP

MỞ ĐẦU

1. Giới thiệu khái quát về luận án

Từ khi Luật Dân quân tự vệ được ban hành, hoạt động xây dựng lực lượng DQTV Quân khu 1 về chính trị đã được Đảng uỷ, Bộ Tư lệnh Quân khu và cấp uỷ, chính quyền các địa phương quan tâm lãnh đạo, chỉ đạo. Nhờ đó, trình độ giác ngộ chính trị, phẩm chất đạo đức, lối sống và năng lực thực hiện chức trách, nhiệm vụ của lực lượng DQTV được nâng lên, góp phần tăng cường sự lãnh đạo của cấp uỷ, hiệu lực quản lý của chính quyền, giữ vững ổn định chính trị, an toàn xã hội ở địa phương, cơ sở. Tuy nhiên, trong giai đoạn hiện nay, có rất nhiều vấn đề mới tác động đến ý thức chính trị lực lượng DQTV Quân khu 1. Đó là những vấn đề về biến đổi cơ cấu xã hội - giai cấp ở nước ta, sự phân hoá giàu nghèo, đặc biệt thành phần tham gia DQTV đa dạng, phức tạp; về xây dựng lực lượng tự vệ trong những doanh nghiệp không phải doanh nghiệp nhà nước... âm mưu “phi chính trị hoá” lực lượng vũ trang của các thế lực thù địch. Vì vậy, xây dựng lực lượng DQTV vững mạnh về chính trị có ý nghĩa hết sức quan trọng, trong đó việc nâng cao chất lượng chính trị của lực lượng DQTV là vấn đề then chốt.

Công trình “*Nâng cao chất lượng chính trị của lực lượng DQTV Quân khu 1 giai đoạn hiện nay*” góp phần làm rõ những vấn đề cơ bản về lý luận và thực tiễn; đề xuất những giải pháp cơ bản nâng cao chất lượng chính trị của lực lượng DQTV Quân khu 1 giai đoạn hiện nay. Thực hiện nhiệm vụ đó, tác giả luận án đã dựa trên nền tảng lý luận chủ nghĩa Mác – Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, các quan điểm, đường lối đổi mới của Đảng; sử dụng kết quả nghiên cứu của một số công trình có liên quan đến đề tài luận án đã được công bố trong những năm gần đây. Đồng thời tác giả luận án đã tiến hành khảo sát thực tế hoạt động xây dựng lực lượng DQTV Quân khu 1 từ khi Luật Dân quân tự vệ được ban hành đến nay.

Kết cấu luận án gồm: mở đầu; tổng quan vấn đề nghiên cứu; 3 chương (6 tiết); kết luận; danh mục các công trình khoa học của tác giả đã công bố liên quan đến đề tài luận án; danh mục tài liệu tham khảo và phụ lục. Trong quá trình

thực hiện luận án, một số nội dung nghiên cứu của đề tài luận án đã được tác giả công bố trong 4 bài báo ở các Tạp chí Quốc phòng toàn dân; Tạp chí Dân quân tự vệ & Giáo dục quốc phòng; Tạp chí Nghệ thuật quân sự Việt Nam.

2. Lý do lựa chọn đề tài

Trong xây dựng lực lượng vũ trang nhân dân, xây dựng DQTV rộng khắp có chất lượng cao, đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ xây dựng và bảo vệ Tổ quốc giữ vị trí, vai trò đặc biệt quan trọng. Đây chính là sự kế thừa truyền thống, kinh nghiệm tổ chức lực lượng vũ trang trong lịch sử dựng nước và giữ nước của dân tộc; vận dụng và phát triển sáng tạo học thuyết Mác - Lênin, tư tưởng quân sự Hồ Chí Minh vào điều kiện lịch sử mới của đất nước và thời đại.

Dân quân tự vệ là lực lượng vũ trang quần chúng, không thoát ly sản xuất, công tác là một bộ phận của lực lượng vũ trang nhân dân nước Cộng hoà XHCN Việt Nam, có nhiệm vụ sẵn sàng chiến đấu, chiến đấu, phục vụ chiến đấu, làm nòng cốt cùng toàn dân đánh giặc, bảo vệ địa phương, cơ sở. Trong thời bình, lực lượng DQTV có vai trò quan trọng bảo vệ sản xuất, phòng, chống khắc phục hậu quả thiên tai, bảo vệ Đảng, chính quyền, tính mạng tài sản của nhân dân. Trong chiến tranh, DQTV là lực lượng tại chỗ, giữ vai trò nòng cốt trong chiến đấu bảo vệ địa phương cơ sở; phối hợp với các đơn vị chủ lực tiến công tiêu diệt địch.

Xây dựng lực lượng vũ trang nhân dân vững mạnh về chính trị làm cơ sở nâng cao chất lượng tổng hợp và sức mạnh chiến đấu là quan điểm nhất quán của Đảng Cộng sản Việt Nam. Vì thế, việc nâng cao chất lượng chính trị của lực lượng DQTV luôn là vấn đề trung tâm, then chốt trong xây dựng lực lượng DQTV cả trong thời bình và khi đất nước có chiến tranh.

Hiện nay, việc bảo đảm chất lượng chính trị của DQTV Quân khu 1 có nhiều thuận lợi, nhưng cũng đang đứng trước những khó khăn thách thức. Phát triển kinh tế thị trường định hướng XHCN làm cho cơ cấu xã hội -giai cấp biến đổi hết sức phức tạp. Những tiêu cực từ mặt trái của kinh tế thị trường đã và đang tác động đến mọi lĩnh vực của đời sống xã hội, làm cho

một bộ phận bị suy thoái về chính trị, đạo đức, lối sống, trong đó có lực lượng DQTV. Thực tế đó càng đòi hỏi phải chăm lo xây dựng, nâng cao chất lượng chính trị của lực lượng DQTV Quân khu 1.

Chủ nghĩa đế quốc và các thế lực thù địch đang ráo riết thực hiện âm mưu “diễn biến hòa bình”, bạo loạn lật đổ nhằm xóa bỏ CNXH ở nước ta. Để thực hiện mục tiêu này chúng tìm mọi thủ đoạn phá hoại sự lãnh đạo của Đảng, sự quản lý của Nhà nước đối với lực lượng vũ trang nhân dân, chia rẽ lực lượng vũ trang với nhân dân, phá hoại tư tưởng chính trị, đạo đức lối sống của các lực lượng vũ trang nhân dân ta nói chung và lực lượng DQTV nói riêng.

Những năm qua quán triệt các quan điểm, chủ trương của Đảng, Luật Dân quân tự vệ, hoạt động xây dựng lực lượng DQTV Quân khu 1 đã có chuyển biến tích cực trong công tác lãnh đạo, chỉ đạo và tổ chức thực hiện. Nhờ đó, chất lượng chính trị của lực lượng DQTV cơ bản được giữ vững, chất lượng tổng hợp được nâng lên, góp phần vào tăng cường sự lãnh đạo của cấp uỷ, hiệu lực quản lý của chính quyền, giữ vững ổn định chính trị, trật tự an toàn xã hội ở địa phương, cơ sở. Tuy nhiên, do trình độ dân trí, nhất là của đồng bào dân tộc thiểu số, vùng sâu, vùng xa trên địa bàn Quân khu 1 còn thấp. Đất nước phát triển kinh tế thị trường định hướng XHCN, toàn bộ hoạt động quản lý xã hội, trong đó có nội dung quản lý xây dựng DQTV chưa theo kịp sự phát triển kinh tế - xã hội. Còn có biểu hiện chưa nhận thức đầy đủ về vị trí, vai trò chiến lược của lực lượng DQTV trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Nhìn chung, chất lượng chính trị của lực lượng DQTV Quân khu 1, nhất là ở vùng sâu, vùng xa, vùng dân tộc thiểu số, vùng biên giới chưa đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ, hiệu quả hoạt động chưa cao, đặc biệt khi có tình huống phức tạp về chính trị, xã hội ở địa phương, cơ sở.

Là người đã có thời gian khá dài công tác ở các cơ quan quân sự địa phương của Quân khu 1, vì vậy, tác giả lựa chọn vấn đề nghiên cứu “*Nâng cao chất lượng chính trị của lực lượng dân quân tự vệ Quân khu 1 giai đoạn hiện nay*” làm đề tài luận án tiến sỹ chính trị học, chuyên ngành Xây dựng

Đảng và Chính quyền nhà nước. Đề tài không trùng lặp với các công trình nghiên cứu đã công bố những năm gần đây, phù hợp với mã số chuyên ngành Xây dựng Đảng và Chính quyền nhà nước.

3. Mục đích nghiên cứu của đề tài luận án

Trên cơ sở nghiên cứu làm rõ những vấn đề cơ bản về lý luận, thực tiễn nâng cao chất lượng chính trị của lực lượng DQTV Quân khu 1, góp phần xây dựng lực lượng DQTV Quân khu 1 vững mạnh hoàn thành mọi nhiệm vụ được giao.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

* *Đối tượng nghiên cứu của đề tài luận án:* Nâng cao chất lượng chính trị của lực lượng DQTV Quân khu 1.

* *Phạm vi nghiên cứu:* Tập trung đi sâu nghiên cứu chất lượng chính trị và hoạt động nâng cao chất lượng chính trị của lực lượng DQTV ở một số địa phương trên địa bàn Quân khu 1 kể từ khi có Luật Dân quân tự vệ đến nay.

5. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của đề tài luận án

* *Đóng góp mới về khoa học của đề tài luận án:*

- Luận giải và nêu ra quan niệm chất lượng chính trị và nâng cao chất lượng chính trị của lực lượng DQTV.

- Rút ra những kinh nghiệm nâng cao chất lượng chính trị của lực lượng DQTV Quân khu 1.

- Đề xuất những giải pháp cơ bản nhằm nâng cao chất lượng chính trị của lực lượng DQTV Quân khu 1 đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc giai đoạn hiện nay.

* *Ý nghĩa thực tiễn của đề tài luận án:*

Kết quả nghiên cứu của luận án góp phần cung cấp cơ sở khoa học cho Đảng, Nhà nước mà trực tiếp là Đảng uỷ, Bộ tư lệnh Quân khu 1, cấp uỷ, chính quyền các tỉnh, thành phố trên địa bàn Quân khu xác định các chủ trương giải pháp nâng cao chất lượng chính trị lực lượng DQTV các địa phương, cơ sở. Luận án có thể làm tài liệu tham khảo trong nghiên cứu, giảng dạy môn CTĐ, CTCT và giáo dục quốc phòng trong các nhà trường quân đội.

TỔNG QUAN VẤN ĐỀ NGHIÊN CỨU

1. Tình hình nghiên cứu có liên quan đến đề tài luận án

1.1. Những công trình nghiên cứu ở nước ngoài có liên quan đến đề tài luận án

Ở Liên Xô đã có một số công trình nghiên cứu về lực lượng du kích trong chiến tranh giữ nước 1941 - 1945. Công trình Học thuyết Mác - Lênin về chiến tranh và quân đội của Bộ Quốc phòng Liên Xô, đã khái quát và phân tích hoạt động lãnh đạo của Đảng Cộng sản và Nhà nước Xô viết trong lãnh đạo, chỉ đạo, xây dựng tổ chức và hoạt động của lực lượng dân quân trong chiến tranh. Công trình này đã nêu rõ, ngay từ những ngày đầu của cuộc chiến tranh cùng với việc động viên quân đội, Đảng và Chính phủ Liên Xô đã “thành lập các sư đoàn dân quân. Ở Mátxcova trong 4 ngày đã thành lập 11 sư đoàn gồm 137.000 người. Ở Leningrát, số lượng dân quân đã vượt quá 300.000 người. Chiến tranh bước sang tháng thứ hai thì tất cả các thành phố, huyện lỵ trong nước đã xây dựng được những tiểu đoàn xung kích. Chỉ riêng ở thành phố Mátxcova và tỉnh Mátxcova đã có đến 187 tiểu đoàn” [60, tr.274-275].

Về chiến công của lực lượng du kích trong chiến tranh giữ nước, công trình này viết: “Trong những năm 1942 - 1943 ở các vùng lãnh thổ bị quân phát xít Đức chiếm đóng có trên một ngàn đội du kích hoạt động, gồm hàng chục vạn người Xô viết chiến đấu. Chỉ trong hai năm đầu của chiến tranh du kích đã tiêu diệt trên 300 ngàn quân chiến đóng, trong đó có 30 tên tướng, 6.636 sỹ quan, 1.520 phi công và bắt sống 2.747 tên. Trong thời gian ấy ở vùng sau lưng địch, du kích đã phá được 3.623 cầu, đánh đổ 1.000 đoàn xe lửa quân sự, phá huỷ và chiếm được 476 máy bay, 1.276 xe tăng và xe bọc thép, 541 khẩu pháo, 2.320 súng máy, 1.4645 xe hơi và nhiều máy móc dụng cụ chiến tranh khác. Du kích đã giúp bộ đội tiến công giải phóng nhiều tỉnh và nước cộng hoà”[60, tr.274]. Để đối phó với lực lượng du kích, Bộ tư lệnh phát xít Đức đã phải tung ra lực lượng rất lớn “Có đến 10% lực lượng quân Đức hoạt động ở mặt trận Xô